

Spis treści

Podziękowania	13
Wykaz skrótów	15
Rozdział 1. Systemy penitencjarne państw skandynawskich	
– wprowadzenie	17
1.1. Nie tylko żart	17
1.2. Przedmiot pracy	18
1.3. Metoda	20
1.4. Państwa skandynawskie – ogólne dane	26
1.5. Polityka kryminalna, polityka karna i polityka penitencjarna	28
1.6. Przestępczość i reakcja na nią w Skandynawii	31
1.7. Struktura pracy	37
Rozdział 2. Instytucje symbolizujące skandynawską wspólnotę i współpracę w zakresie polityki kryminalnej, karnej i penitencjarnej	41
2.1. Kraje skandynawskie – idea panskandynawizmu	41
2.2. Rada Nordycka	42
2.3. Nordycka Komisja Prawa Karnego	43
2.4. Skandynawska Rada Badań Kryminologicznych	48
2.5. Skandynawskie periodyki prawa karnego, penitencjarnego i kryminologii ...	48
2.6. Skandynawskie Rady Zapobiegania Przestępczości	50
2.7. Doktryna państwa dobrobytu a skandynawska polityka karna	52
2.7.1. Kolektywizm <i>versus</i> indywidualizm	54
2.7.2. Represyjność <i>versus</i> łagodność	55
2.8. Instytucja kary a przestrzeganie prawa w państwie dobrobytu	57
2.8.1. Kontrola zachowań w państwie dobrobytu – ujęcie krytyczne.	60
2.8.2. Przyczyny redukcji przemocy w skandynawskich państwach <i>welfare state</i>	63
2.9. Wpływ globalizacji na skandynawskie polityki karne	65
2.10. Podsumowanie	71

Rozdział 3. Polityka kryminalna państw skandynawskich 75

- 3.1. Wprowadzenie 75
- 3.2. Pojęcie przestępstwa i kary w kodeksach karnych Szwecji, Danii, Norwegii i Finlandii 77
 - 3.2.1. Szwecja 77
 - 3.2.2. Dania 94
 - 3.2.3. Norwegia 106
 - 3.2.4. Finlandia 116
- 3.3. Prawo karne jako *ultima ratio*. Dekryminalizacja i kryminalizacja zachowań w Skandynawii 131
- 3.4. Skandynawskie debaty wokół zadań i istoty polityki kryminalnej – podsumowanie 135

Rozdział 4. Skandynawska polityka karna 139

- 4.1. Skandynawskie ujęcie polityki karnej 139
 - 4.1.1. Identyfikacja przestępstwa 141
 - 4.1.2. Strażnicy porządku prawnego 144
- 4.2. Cele i zadania polityki karnej w Skandynawii 152
 - 4.2.1. Przestępcy to my 153
- 4.3. Kryteria skuteczności polityki karnej 156
 - 4.3.1. Polityka karna wobec nowych wyzwań 158
 - 4.3.2. Miary niepowodzenia polityki karnej 161
- 4.4. Znaczenie prewencji generalnej w skandynawskim modelu polityki karnej 162
 - 4.4.1. Prewencja generalna – zobowiązanie władzy do roztropnego działania 165
- 4.5. Podsumowanie 169

Rozdział 5. Przestępczość i przestępcy w Skandynawii 176

- 5.1. Statystyka przestępczości w Skandynawii na tle porównawczym 176
- 5.2. Miejsce kary pozbawienia wolności wśród stosowanych sankcji 198
- 5.3. Statystyczny obraz skandynawskiego więźnia 203

Rozdział 6. Polityka penitencjarna państw skandynawskich – ewolucja zadań i celów kary pozbawienia wolności 208

- 6.1. Polityka penitencjarna państw skandynawskich – wprowadzenie 208
- 6.2. Więzienie – soczewka procesów społecznych: władza, empatia i resocjalizacja 210
 - 6.2.1. Więzienie jako instrument sprawowania władzy 210
 - 6.2.2. Więzienie jako wyraz społecznej solidarności i empatii 215
 - 6.2.3. Więzienie jako instrument cywilizowania stosunków społecznych 218
 - 6.2.4. Spór o pierwotny cel kary – korzyści materialne czy poprawa sprawcy 222
- 6.3. Ewolucja zadań kary pozbawienia wolności 227
 - 6.3.1. Retrybucja 227
 - 6.3.2. Terapia i resocjalizacja 229
 - 6.3.3. Sprawiedliwa odpłata – *just desert* 232

6.3.4. Rezygnacja z kar nieoznaczonych i przymusu poprawy	233
6.3.5. Warunki powstania i efekty uwięzienia oraz sposoby przeciwdziałania im	236
6.3.6. W kierunku normalizacji	242
6.3.7. Normalizacja wykonania kary pozbawienia wolności	249

Rozdział 7. Historyczno-obyczajowe determinanty polityki kryminalnej, karnej i penitencjarnej w Skandynawii

7.1. Źródła specyfiki skandynawskiego systemu penitencjarnego	260
7.2. Polityczny kontekst skandynawskich systemów penitencjarnych	261
7.2.1. Początki więziennictwa	261
7.2.2. Historyczne źródła równości i sprawiedliwości społecznej w Skandynawii	275
7.2.3. Służebna funkcja prawa	282
7.3. Obyczajowy (społeczno-kulturowy) aspekt rozwoju skandynawskich systemów penitencjarnych	285
7.3.1. Protestantyzm	286
7.3.2. Edukacja	289
7.3.3. Administracja państwowa	293
7.4. Prawno-akcjologiczny aspekt rozwoju skandynawskich systemów penitencjarnych	298
7.5. Podsumowanie	306

Rozdział 8. Szwedzki system penitencjarny

8.1. Szwecja – penitencjarna Mekka	309
8.2. Misja szwedzkiej służby penitencjarnej	314
8.3. Zakłady karne w Szwecji. Więzienia i więźniowie	315
8.3.1. Od „wyludnić więzienia” do „wychodzi lepszy”	318
8.4. Organizacja systemu korekcyjnego w Szwecji	320
8.5. Ustawowa regulacja wykonania kary więzienia w Szwecji	322
8.5.1. Nieizolacyjne formy przeciwdziałania szkodliwości kar izolacyjnych	323
8.5.2. Instytucjonalne metody eliminacji szkodliwych efektów uwięzienia w systemie penitencjarnym	326
8.6. Przykłady konkretnych rozwiązań penitencjarnych – elektroniczny monitoring. Wirtualne więzienie przyszłości	331
8.7. Podsumowanie	334

Rozdział 9. Duński system penitencjarny

9.1. Dania – elastyczność i szacunek dla prawa	335
9.2. Misja duńskiej służby penitencjarnej	338
9.3. Ustawowe zasady wykonania kary pozbawienia wolności w Danii	340
9.4. Organizacja i zadania duńskiej Służby Więziennictwa i Probacji	352
9.5. Duńskie zakłady karne	354
9.6. Przykłady konkretnych rozwiązań penitencjarnych w Danii	357
9.6.1. Otwarte zakłady karne w Danii	357

9.6.2. Herstedvester – zamknięty zakład karny	360
9.6.3. Ringe – zamknięty zakład karny	372
9.7. Podsumowanie	376
Rozdział 10. Norweski system penitencjarny	378
10.1. Norwegia – penitencjarna zmiana warty	378
10.2. Misja norweskiej służby penitencjarnej	379
10.3. Rozwój instytucji izolacyjnych w Norwegii	382
10.4. Ustawowa regulacja wykonania kary pozbawienia wolności w Norwegii ..	384
10.5. Organizacja i zadania norweskiej Służby Więziennictwa i Probacji	389
10.6. Norweska statystyka więzienna	392
10.7. Norweskie zakłady karne	394
10.8. Przykłady konkretnych rozwiązań programów penitencjarnych	396
10.8.1. Ullersmo – zamknięty zakład karny	396
10.8.2. Kroksrud – otwarty zakład karny i kwestia narkotyków.	398
10.9. Podsumowanie	399
Rozdział 11. Fiński system penitencjarny	401
11.1. Finlandia – miejsce na skali przemian	401
11.2. Rozwój instytucji izolacyjnych w Finlandii. Brzemie historii – wpływ szwedzkiej i rosyjskiej zależności na fińską politykę karną.	407
11.2.1. Deportacje na Syberię w fińskim systemie karnym	409
11.2.2. Przyczyny stosunkowej surowości fińskich kar	413
11.3. Zakłady karne w Finlandii. Więzienia i więźniowie	415
11.4. Organizacja i zadania fińskiej Służby Więziennictwa i Probacji	420
11.5. Misja fińskiej Służby Więziennictwa i Probacji	425
11.6. Ustawowe zasady wykonania kary pozbawienia wolności w Finlandii ..	426
11.7. Przykłady konkretnych rozwiązań penitencjarnych w Finlandii	431
11.7.1. Więzienie zamknięte Hämeenlinna, oddział zewnętrzny Vanaja i obóz pracy Ojoinen.	432
11.8. Podsumowanie	437
Rozdział 12. Skandynawska lekcja	440
12.1. Penitencjarny system skandynawski – jedność czy wielość systemów.	440
12.2. Fenomen skandynawskiej stosunkowej łagodności systemu penitencjar- nego	442
12.3. Źródła stabilności systemu	444
12.4. Zmiany w populacji więziennej w państwach skandynawskich od poło- wy lat dziewięćdziesiątych XX wieku	450
12.5. Skandynawskie przesłanie	454
Bibliografia	461
Summary	485
Indeksy	490